

GARÐSNIGIL

– aftur ein ferðandi við ongum passi

Jens-Kjeld Jensen
jkjensen@olivant.fo
Náttúrufrøðingur
Heiðursdoktari á
Fróðskaparsetri Føroya

Vit eru ongantíð í uppisetri við evnum at skriva um, tí alsamt frætta vit um nýggj innslødd sløg av skordýrum, sniglum, plantum og øðrum, sum eru funnin í Føroyum. Hesi sløgin hava tað til felags, at tey helst høvdu verið nógv færri í tali, um Føroyar høvdu eina nútímans náttúruverndarlóg.

Í 2013 høvdu vit eina dagfórda grein í Fróðskaparriti, sum snúði seg um nýggj sniglasløg í Føroyum. Tá vistu vit ikki um garðsnigil í Føroyum. Men av tí, at ongar avmarkingar eru, tá plantur verða innfluttar, var tað bara ein spurningur um tíð, nær garðsnigil fór at koma til Føroya. Nú er at vóna, at føroyska summarið er ov kalt til, at hann trívist her; men væntaðu veðurlagsbroytingarnar kunnu hava við sær, at eisini garðsnigil fer at trívast her.

FAKTA:

FO Garðsnigil, DK Plettet voldsnegl, UK Garden Snail, LATÍN *Cornu aspersum*, samheiti *Helix aspersa*.

Garðsnigil ferðast skjótt, mesta ferðin er upp í 47 metrar um tíman.

Fyrsta skráseting av ynglandi kjarrsnigli í Føroyum var í 2003, og nú er hann rættiliga vanligur í stórum parti av landinum. Mynd 4 vísir tey 3 sniglasløgini við húsa, sum eru nevnd her.

Mynd 1. Garðsnigil á Toftum 18. august 2020.

Útsjónd og onnur líknandi sløg

Garðsnigil (mynd 1) er ein sera vakur snigil, sum livir á landi og hevur sniglahús. Tvørmátíð á sniglahúsinum er 2,5-4,0 cm (eitt sindur minni enn hjá burgundarsnigli *Helix pomatia* (mynd 3)). Húsið hjá garðsnigli hevur myrkarí rípur, og mynstrið kann vera sera ymiskt millum teir einstøku sniglanar.

Garðsnigil kann mistakast fyri kjarrsnigil *Arianta arbustorum* (mynd 2), sum er minni og flatari.

Mynd 2. Kjarrsnigil.

Mynd 3. Burgundarsnigil í Nólsoy 2013. Sera bleikt eintak.

Elskaður á borðiskinum, men hataður sum innræsin

Garðsnigil livdi upprunaliga í londunum kring Miðjarðarhavið og norður til miðskeiðis í Europa, men hevur síðani spjatt seg longur norðureftir. Summa staðni er hann sleptur út, og aðrastaðni er hann innsløddur við plantum, so nú finst garðsnigil frá USA til Nýsæland og enntá í Suðurafrika. Innsløddir garðsniglar kunnu hava stóra ávirkan á uppruna plantur og upprunalig sniglasløg. Danmark liggur á leið á norðurmákinum fyri útbreiðslu av garðsnigli, men um veðurlagið broytist, sum væntandi er, kann talið av garðsniglum skjótt gerast nógv størri. Eins og aðrir sniglar elska teir regn.

Mynd 4. Frá vinstru: Tveir burgundarsniglar, í miðjuni tveir garðsniglar og høgrumegin tveir kjarrsniglar.

Lívringrás

Garðsnigil er tvíkynjaður. Tó kann hann ikki gita seg sjálfan, so hann má finna ein maka fyri at yngla. Afturfyri fáa báðir partarnir ungar. Umleið 14 dagar

eftir paringina verpa teir upp í 80 rund perluhvít egg, sum eru 4 mm í tvørmáti. Garðsnigil kann verpa upp í 6 ferðir árliga.

Frá tí at eggjið er klakt, til garðsnigil er fullvaksin, ganga 2 ár.

Aling

Í 1989 vórðu umleið 3000 burgundarsniglar innfluttir til Havnar, men veðurlagið vísti seg at vera ov kalt til sniglaaling (mynd 3). Helst er hetta slagið ikki longur til í Føroyum.

Garðsnigil verður eisini aldur til matna, men enn hevur eingin innflutt garðsnigil til Føroya við hesum endamáli.

Fundir av garðsnigli í Føroyum

Higartil veit eg um 8 fundir seinastu árinu. Eg havi spurt meg fyri á Tjóðsavninum, og tey hava ongar upplýsingar um garðsnigil.

Hoyvík 12. mai 2014 - móttikið snigil frá Hildur Nielsen

Tórshavn umleið 2015 við gamla kirkjugarðin á Svínaryggi - persónlig boð frá Jan Sørensen

Tórshavn 15. juli 2016 - myndir frá Dagfinni Højgaard

Hoyvík 12. august 2020 - mynd frá Høgna Viderø

Toftir 18. august 2020 - móttikið snigil frá Magnus Paula Poulsen

Hoyvík 11. mai 2021 - móttikið snigil frá Bjarka Gyldenkerne Dalsgarð

Skála 24. august 2021 - móttikið snigil frá Lív Joensen

Sørvágur 29. mai 2022 - móttikið snigil úr urtapotti frá Sóley H. Gásdal

Eftirlýsing

Eg eftirlýsi upplýsingar um nýggjar fundir av garðsnigli, og eg frætti eisini fegin, um onkur hevur funnið albino svartan snigil *Arion ater*, sum eg einans havi hoyrt um eina ferð frá norðara parti av Kalsoynni (mynd 5).

Takk

Til Jógvan í Beiti fyri myndir av albino svartan snigli, og til Dagfinn Højgaard fyri tey føroysku sniglanøvnini, og til áðurnevndu persónar fyri at siga mær frá, tá tey hava funnið sniglar.

Keldur

Jensen, J-K., Hansen, J. F. & Nolsø Á. 2014. Seven species of land-snails (Gastropoda) new to the Faroe Islands / Fyrsta staðfestingin av sjev landsniglasløgum.

Fróðskaparrit 61: 190-209
Jensen, J-K. 2022. http://www.jenskjeld.info/FO_side/sniglar.html

Kerney, M. P. and Cameron, R. A. D. 1979. A field Guide to the land snails of Britain and North-west Europe. Collins. London. 288 bls.

Pfleger, V. & J. Chatfield 1988. A Guide to Snails of Britain and Europe. Hamlyn, England. 216 bls.

Wikipedia. *Helix aspersa*. (http://en.wikipedia.org/wiki/Helix_aspersa)

Mynd 5. Albino svartan snigil í Kalsoy 2017 (Mynd: Jógvan í Beiti).